

مسئول دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه

اعضای شورای عالی دلسوزانه می‌خواهند باری از دوش حوزه و روحانیت بردارند

حجت‌الاسلام والمسلمین احمد فرخ‌فال، مسئول دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه، در دیدار با اعضای هیأت‌رئیسه مجمع عمومی جامعه مدرسین، این مجمع را برکت و نعمتی بزرگ توصیف و ابراز کرد: مجمع عمومی به‌خواست مقام منبع ولایت محقق شده است و اعضای آن، از میان اساتید حوزه علمیه گلچین شده‌اند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، وی افزود: بسیار خرسندم که امروز جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه‌های علمیه، با یک مجمع عمومی قوی و فاخر مواجه است که جز خدمت به نظام، انقلاب و آستان مقدس ولایت، هیچ دغدغه دیگری ندارد.

• **مجمع عمومی، حلقه وصل ارکان حوزه با بدنه علمی حوزه است**

مسئول دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه با اشاره به نقش بزرگ مجمع عمومی جامعه مدرسین به‌عنوان حلقه وصل ارکان حوزه علمیه با بدنه علمی حوزه، خاطرنشان کرد: هیچ‌کدام از جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، شورای عالی و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، به‌اندازه مجمع عمومی نمی‌توانند در ارتباط با اساتید نقش‌آفرینی کنند.

حجت‌الاسلام والمسلمین فرخ‌فال با اشاره به اعتماد رهبر انقلاب نسبت به مدیر حوزه‌های علمیه و دبیر شورای عالی حوزه، ابراز کرد: اعضای شورای عالی دل‌سوزانه می‌خواهند باری از دوش حوزه و روحانیت بردارند.

• **همه سعی ما این است که شورای عالی متمرکز در سیاست‌گذاری باشد**

وی تأکید کرد: همه سعی ما در شورای عالی این است که این شورا متمرکز در سیاست‌گذاری و راهبری باشد و بر این اساس نیز، بخش زیادی از مسائل اجرایی از طرف شورای عالی به مدیر حوزه‌های علمیه تفویض شده است و دوستان ما، بر مسائل سیاست‌گذاری متمرکز هستند.

عضو جامعه مدرسین در بخش پایانی سخنان خود، با اشاره به اهمیت تکریم اساتید گفت: در تکریم اساتید هر کاری از من بر بیاید، دریغ نمی‌کنم و هر آنچه را از امکانات داریم، حتماً در اختیار مجمع عمومی خواهیم گذاشت تا این وظیفه انجام شود.

گفتنی است، در ابتدای این دیدار، رئیس و اعضای هیأت‌رئیسه مجمع عمومی جامعه مدرسین به‌صورت جداگانه دغدغه‌ها، مشکلات، نظرات و پیشنهادات خود را در موضوعات مختلف بیان کردند و آمادگی کامل خود را جهت کمک به شورای عالی حوزه‌های علمیه اعلام نمودند.

تعطیلات ایام تبلیغی و مشکلات راجع به محدوده‌های درسی طلاب، امتحانات شفاهی طلاب ایرانی که در نجف اشرف در حال تحصیل هستند، لزوم رسیدگی به اساتید از کارافتاده، اهمیت فراهم‌سازی بستر تبلیغ برای اساتید برجسته حوزه، لزوم برنامه‌ریزی جهت ورود اساتید و طلاب به فضای مجازی و مسأله هوش مصنوعی، زمینه‌سازی برای تقویت بیش از پیش پایه علمی طلاب حوزه علمیه قم، ارائه گزارشی از اجلاسیه‌های مجمع عمومی، گسترش ارتباط با اعضای جامعه مدرسین و سایر بزرگان حوزه و اقدامات برای فراهم‌سازی مقدمات پاسخگویی به شبهات توسط اساتید، از جمله محورهای گزارشات ارائه‌شده در این دیدار بود.

www.ofoghhawzah.com

راه حل مشروع مسأله فلسطین

حجت‌الاسلام سعید پارسا ارسنجانی

بحران فلسطین، به عنوان یکی از دردناک‌ترین و پیچیده‌ترین معضلات جهان اسلام، همواره وجدان بشریت را به چالش کشیده است. این مسأله، تنها یک اختلاف سرزمینی نیست، بلکه آزمونی بزرگ برای پابندی امت اسلامی به ارزش‌های دینی، انسانی و عدالت‌خواهانه است. در این میان، جوامع علمی و فکری مسلمانان، مسئولیت خطیری در ارائه راه‌حل‌های مشروع و عملی بر اساس آموزه‌های اسلامی و عقلانی دارند. این راه‌حل‌ها باید هم‌زمان دو جنبه را در نظر بگیرند: مبارزه مشروع درون‌دینی علیه اشغال‌گران و اقناع جهانی از طریق ابزارهای حقوقی و بین‌المللی. مقاله پیش‌رو با استناد به آیات قرآن، روایات معصومین علیهم‌السلام و اصول پذیرفته‌شده عقلی و حقوقی، به بررسی دو راه‌حل اساسی برای پایان دادن به این بحران می‌پردازد: جهاد و مقاومت به عنوان وظیفه شرعی مسلمانان، و همه‌پرسی دموکراتیک به عنوان راهکاری برون‌دینی برای تعیین سرنوشت فلسطین توسط ساکنان اصلی آن. همچنین، با نقد رویکردهای نادرست مانند توسل به نهادهای ناعادلانه بین‌المللی یا پذیرش واقعیت ساختگی اشغال، بر ضرورت مقاومت و وحدت امت اسلامی تأکید می‌شود.

در مقاله «بررسی نظریه دو دولتی بر اساس ادله اربعه» نوشتیم که لازمه آن نظریه، مشروعیت‌بخشی به یک امر نامشروع و حرام قطعی به‌نام غصب است و نتیجه‌ای جز ذلت و خذلان ندارد و رژیم صهیونیستی طماع، زیر بار قبول آن هم نمی‌رود. پس راه حل بحران شیطانی که از بیرون به کشور فلسطین تحمیل شده است، چیست؟ به‌صورت قطعی ارائه راه حل بحران فلسطین، از مسلمات وظایف جوامع علمی در امت اسلامی است و این راه‌کار باید برآمده از آیات و روایات مورد قبول فریقین باشد یا اینکه شهادی از عقل داشته باشد تا مورد قبول عقلا و آزادگان عالم قرار گیرد؛ بنابراین درباره بحران فلسطین دو راه حل اساسی متصور است که یکی درون‌دینی است و دیگری برون‌دینی.

• **راه‌درون‌دینی**

در مقاله قبل ثابت کردیم که مسأله غصب هیچ‌وقت مشروعیت نداشته است و با طولانی شدن زمان غصب، مشروعیت حاصل نخواهد شد و مغضوب‌منه، همیشه این حق را دارد که علیه غاصب اقدام قانونی کند تا حق غصب‌شده خود را باز پس گیرد یا در‌صورت عدم امکان راه‌کار قانونی، برای گرفتن حق خود طبق آیه *﴿وَأَعَدُوا لَهُمْ مَا اسْتَقْبَحْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ...﴾* کسب قدرت کند و موانع را کنار زند و غاصب را به‌زور وادار به عقب‌نشیی از ادامه غصب کند. مسأله جنگ با غاصب متجاوز حتی در عرف بین‌الملل هم، امری پذیرفته‌شده است؛ چنانکه کسی الجزائری‌ها و لیبیایی‌ها را در مبارزه با اشغال‌گران برای آزادی کشورشان از دست آلمانی‌ها و فرانسوی‌ها و ایتالیایی‌ها سرزنش نمی‌کند.

وظیفه نخست ساکنان فلسطین طبق دستور صریح قرآن، مجاهده علیه این بدعت دوران است؛ چنانکه قرآن کریم امر به این مهم می‌کند که باید این دشمن‌دوان را از این سرزمین اسلامی بیرون راند؛ همان‌گونه که آنان مسلمین را اخراج کردند: *﴿وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ﴾*

قرآن کریم امر می‌کند که باید با دشمن مقاتله کرد؛ همان‌گونه که آنان به قتال مسلمین آمده‌اند: *﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَقَاتِلُونَكُمْ﴾*

آنها به جنگ مسلمین آمده‌اند؛ آن‌هم در سرزمینی که سومین حرم مقدس مسلمین است و نخستین قبیله مسلمانان و محل اسراء پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در آن قرار دارد؛ حرم‌هایی که امانات الهی هستند؛ چنانکه علامه کاشف‌الغطاء رحمته‌الله نیز به این مطلب تصریح کرده است و طبق صریح قرآن، یکی از فلسفه‌های تشریع جهاد، حفظ همین معاابد و مساجد است: *﴿الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَغْيَ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْ لَدَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفُتَتْ صَوَامِعُ وَبُيعَ وَصُلُوكَ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾* به‌همین دلیل است که فقهاء، تعرض به معابد را در جنگ مشروع نمی‌دانند.

• **و‌جوب کمک به فلسطین**

امروز به‌رغم مجاهدات مثال‌زدنی و تمام‌عیار مردم فلسطین، نیاز به همراهی مسلمین دیگر کشورها مشهود است؛ زیرا به‌تعبیر امیرالمؤمنین علیه‌السلام:

«لا ینتصر المظلوم بلا ناصر»؛ مظلوم بدون یار و یاور کاری از پیش نمی‌برد.

بنابراین بر مسلمانان در اقصی‌بالاد اسلامی واجب است که به هر صورت به یاری ایشان بشتابند و سرباززدن از این جهاد، توبیخ الهی را در پی دارد:

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا فَأَجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا﴾.

ما شاهدیم که تمام جهان کفر با تمام امکانات و تجهیزات و تسلیحات در کنار رژیم غاصب قرار گرفته و با بی‌رحمی تمام، به گرسنگی‌دادن و نسل‌کشی مسلمین مشغول است و این یک ننگ و عار بر ملل اسلامی است که هم‌کیشان خود را رها کرده‌اند و حتی یک لیوان آب به دست آنها نمی‌دهند؛ با اینکه آیات قرآن و روایات فریقین آنان را امر به یاری مظلومان کرده است:

از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نقل شده است که فرمودند: «ما من امرئ ینخذل امرأ مسلماً فی موضع ُنتَهَکَ فیهِ حرمتُهُ، وَیَنْتَقِصُ فیهِ من عِرضِهِ، إِلَّا خَذَلَهُ اللَّهُ فی موطن َیحِبُّ فیهِ نَصرَتُهُ، وما من امرئ ینصُرُ مسلماً فی موضع ُیَنْتَقِصُ فیهِ من عِرضِهِ، وَیُنْتَهَکَ فیهِ من حُرْمَتِهِ إِلَّا نصرَهُ» الله عَزَّ وَجَلَّ فی موطن َیُحِبُّ فیهِ نَصرَتُهُ».

امیرالمؤمنین علیه‌السلام نیز در بستر شهادت امر به یاری مظلوم فرمودند: «کُونَا لِلظَّالِمِ خُصْمًا وَ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا ؛ دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید.

طبق رهنمود رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، اگر شخص یا جامعه‌ای از قدرت یاری‌کردن به مظلوم برخوردار بود؛ ولی از این کار سرباز زد، خداوند متعال نعمت قدرت را از او خواهد گرفت.

• **ترک یاری مظلوم و خروج از اسلام**

عدم اهتمام به امور جامعه اسلامی و همچنین عدم پاسخ به ندای مظلوم و ترک یاری او، آن‌قدر قبیح است که رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در حدیثی که امام صادق علیه‌السلام نقل کرده‌اند، فرمودند: «عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه‌السلام أَنَّهُ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قَالَ: مَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ وَمَنْ سَمِعَ رَجُلًا يُنَادِي بِالْمُسْلِمِينَ فَلَمْ يَجِبْهُ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ».

چگونه می‌توان ادعای اسلام کرد و در همان حال، ذبح اطفال و تکه‌تکه‌شدن زنان و کودکان و این همه تعرض به خون‌های محرمه را دید و به یاری آن‌ها نشتافت. بنابراین تنها راه مشروع و قانونی برون‌رفت از بحران فلسطین، جهاد و یاری‌کردن مسلمین با دست و زبان است که می‌توان از آن به وظیفه‌ای درون‌دینی تعبیر کرد.

• **راه‌حل برون‌دینی بحران فلسطین**

اما مسأله دیگری که برای اقناع جامعه بین‌المللی می‌توان از آن بهره برد، مسأله برگزاری همه‌پرسی است که بارها توسط آزادگان عالم بیان شده است:

«منطق مبارزه فلسطینی هم که از سوی جمهوری اسلامی در اسناد سازمان ملل به ثبت رسیده، منطقی مترقی و جذاب است؛ مبارزان فلسطینی می‌توانند یک همه‌پرسی از همه ساکنان اصلی فلسطین را مطرح کنند. این همه‌پرسی، نظام سیاسی کشور را معین می‌کند و ساکنان اصلی از هر قوم و دین، از جمله آوارگان فلسطینی در آن شرکت خواهند کرد؛ آن نظام سیاسی، آوارگان را به داخل برمی‌گرداند و سرنوشت بیگانگان شکنی‌گزیده را تعیین می‌کند.

این مطالبه بر مبنای دموکراسی رایجی است که در دنیا پذیرفته شده و هیچ‌کس در مترقی‌بودن آن نمی‌تواند خدشه کند. مجاهدان فلسطینی، مبارزه مشروع و اخلاقی خود با رژیم غاصب را باید

انتقال سریع پاسخ به شبهات دینی با کمک هوش مصنوعی امکان‌پذیر است

نتیجه نیز نادرست خواهد بود. همچنین بخشی از پرسش‌ها نیاز به اجتهاد فقیهانه دارند که از توان هوش مصنوعی خارج است و این پاسخ‌ها، باید توسط خیرگان داده شود.

دبیر‌ستاد راهبری فناوری‌های هوشمند حوزه‌های علمیه خاطرنشان کرد: اگر معماری داده، الگوریتم‌ها و منطق حاکم بر تحلیل‌ها مبتنی بر مبانی دینی ما طراحی نشوند، ممکن است یافته‌های نادرستی به‌عنوان پاسخ عرضه شود. این امر ضرورت طراحی

جهانی، بیان کرد: بسیاری از شبهات مطرح‌شده، دغدغه مسلمانان دیگر کشورهاست و ما با کمک این فناوری، می‌توانیم با سرعت بیشتری پاسخ‌ها را منتقل کنیم.

دبیر جشنواره «پاسخ بتر» در بخش دیگری از سخنان خود، به محدودیت‌ها و چالش‌های هوش مصنوعی اشاره کرد و گفت: ماشین تنها داده‌هایی را پردازش می‌کند که به آن داده شده است؛ در صورتی‌که داده‌ها ناقص یا جهت‌دار باشند،

دبیر ستاد راهبری فناوری‌های هوشمند حوزه‌های علمیه

انتقال سریع پاسخ به شبهات دینی با کمک هوش مصنوعی امکان‌پذیر است

چالش فزاینده اخبار جعلی، گفت: امروز ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند اطلاعات جعلی تولید کنند، منابع نادرست ارائه دهند و تشخیص حقیقت را دشوار سازند. این وضعیت، تولید شبهات چندوجهی را تسهیل کرده و ضرورت استفاده آگاهانه از این فناوری را بیش از پیش نمایان می‌کند.

وی در ادامه با تأکید بر ضرورت بهره‌گیری از هوش مصنوعی در ترجمه و انتقال پاسخ‌ها به مخاطبان

دکتر محمدرضا قاسمی، دبیر بخش ویژه جشنواره «پاسخ بتر» در نشست خبری این جشنواره که در سالن جلسات مرکز ملی مطالعات و پاسخگویی به شبهات برگزار شد، از آغاز عصری نو با عنوان «عصر هوش مصنوعی» سخن گفت و اظهار کرد: در این عصر، هر کجا داده‌ای وجود دارد، هوش مصنوعی نیز حضور دارد. این فناوری راهبردی فقط محدود به یک حوزه خاص نیست؛ بلکه در همه علوم، صنایع و حتی در مباحث دینی و پاسخ به شبهات می‌تواند تحول‌آفرین باشد. یکی از ظرفیت‌های مهم هوش مصنوعی، دسترسی سریع به داده‌ها و تحلیل عمیق آن‌ها برای شناسایی ابعاد مختلف شبهات است. به گزارش خبرگزاری حوزه، قاسمی با اشاره به

به‌قدری ادامه دهند که ناچار به قبول این مطالبه شود.

• **مغالطه بزرگی**

البته برخی می‌گویند: کشوری به‌نام اسرائیل یک واقعیت شصت‌ساله است و باید با آن کنار آمد. باید به اینان یادآوری کرد که: «مگر کشورهای بالکان و قفقاز و آسیای جنوب غربی پس از هشتاد سال بی‌هویتی و تبدیل به بخش‌هایی از شوروی سابق، بار دیگر هویت اصلی خود را باز نیافتند؟»

• **دریوزگی**

برخی معتقدند که بحران فلسطین را با توسل به نهادهای بین‌المللی می‌توان حل کرد. تجربه ثابت کرده است که «نجات فلسطین با دریوزگی از سازمان ملل یا از قدرت‌های مسلط و به طریق اولی، از رژیم غاصب به دست نمی‌آید؛ راه نجات فقط ایستادگی و مقاومت است.»

ما باید یکصدا این موضع واحد را در جهان اسلام تبلیغ و ترویج کنیم؛ نه اینکه نظریات غیرمشروع را در بوق و کرنا کنیم.

«مقاومت و صبر مجاهدان و مردم فلسطین و حمایت و کمک همه‌جانبه به آنان از سراسر کشورهای اسلامی، خواهد توانست، طلسم شیطانی غصب فلسطین را بشکنند. انرژی عظیم امت اسلامی، می‌تواند مشکلات جهان اسلام و از جمله، مشکل حاد و فوری فلسطین را حل کند.»

مذاکره‌کردن با اینها – درحالی‌که هدف آنها روشن است در این منطقه – چه فایده‌ای دارد؟ دولت‌های اسلامی باید تصمیم بگیرند؛ محاصره غزه را باید ابطال کنند. ملت و دولت مصر در این زمینه وظیفه بزرگی برعهده دارند؛ همه ملت‌های مسلمان هم بایستی کمک کنند تا دولت و ملت مصر بتوانند، به وظیفه خودش در این زمینه عمل کند. ... نباید غاصبان و پشتیبانان‌شان بتوانند، از عناصر دیگری از فلسطینی‌ها علیه این مردم مظلوم استفاده کنند. اگر چنین اتفاقی بیفتد، این ننگ بر روی پیشانی آنها تا ابد خواهد ماند. نباید از دولت‌های عرب بتوانند، در این زمینه استفاده کنند. این یک مسأله بسیار مهم است.

• **پی‌نوشت‌ها**

۱. هفته‌نامه «افق حوزه» شماره ۸۲۸/ دوشنبه ۱۴۰۳/۱/۲۴؛
۲. الأفعال : ۶؛
۳. سوره مبارکه بقره، آیه ۱۹۱؛
۴. سوره مبارکه حج، آیه ۴۰؛
۵. مهذب الأحکام فی بیان الحال والحرام، جلد۷ ص ۱۵۸۱؛
۶. غرالحکم و درر الکلم، ص ۷۸۰ حدیث ۲۹۵؛
۷. سوره النساء، آیه ۷۵؛
۸. سنن ابی داود، تحقیق شعبان ارتشوط، جلد ۷ ص ۲۴۵ حدیث ۴۸۸۴؛
۹. شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغة (للصبحي صالح) – قم – چاپ: اول، ۱۴۱۴، صفحه۴۲۱ نامه ۴۷؛
۱۰. من لم ینصف المظلوم من القالم سلبه الله قدرته. غرالحکم و دررالکلم ص ۶۵۱/ حدیث۱۳۱۳؛
۱۱. الکافی (ط – الإشرافیه) / ج ۲ / ۱۶۴ / باب الاهتمام بأُمُور المسلمین والنصیحة لهم ونفعهم/ حدیث ۵؛
۱۲. ۱۴۰۵/۲/۱۷؛ سخنرانی تلویزیونی به مناسبت روز جهانی قدس؛
۱۳. ۱۳۸۷/۱۲/۱۳؛ بیانات در چهارمین کنفرانس حمایت از ملت فلسطین؛
۱۴. ۱۳۸۷/۱۲/۱۴؛ بیانات در چهارمین کنفرانس حمایت از ملت فلسطین؛
۱۵. ۱۴۱۲/۱۳۸۷/۱۴؛ بیانات در چهارمین کنفرانس حمایت از ملت فلسطین؛
۱۶. ۱۳۸۶/۱۱/۱۷؛ بیانات در دیدار فرماندهان نیروی هوایی ارتش.

مدل‌های بومی مبتنی بر معرفت دینی را دوجندان می‌کنند.

قاسمی با اشاره به نقش پیش‌تاز حوزه‌های علمیه در مواجهه با فناوری‌های نو، اظهار کرد: به‌برکت رهنمودهای مقام معظم رهبری و تدابیر آیت‌الله اعرافی، حوزه‌های علمیه در این زمینه گام‌هایی جدی و مؤثر برداشته‌اند.

وی در پایان با اشاره به اهمیت توجه به فرصت‌ها و تهدیدات هوش مصنوعی، تصریح کرد: اگر امروز اقدام نکنیم، آینده‌ای سرشار از پردازش‌های ساختنی و سوگیری‌های تحلیلی پیش روی ما خواهد بود که ممکن است، هویت دینی ما را تهدید کند.